

зької, Уральської області, губернь Астраханської, Нижегородської, Чернігівської, Московської, Тобольської, Акмолінської області. В моїй колекції *rugulosa* з меж СРСР є тільки з околиць Москви (К. Арнольд).

Отже в межах України *M. rugulosa* зазначено тимчасом тільки для кол. Чернігівської губ. (Шелкановцев 1901, в сосновому борі), але питання про те, чи справді ці екземпляри належать до номінатної раси, лишається відкритим.

***Myrmica (Myrmica) rugulosa* var. *constricta* Karawajew, n. nov. (рис. 19)**

M. rugulosa: Karawajew, Mem. Cl. Sc. Phys. Math. (Acad. Sc. Ukraine), vol. 4, p. 259 (1926).

M. rugulosa var. *minuta*: Karawajew, ibidem, vol. 13, p. 204 (1929) ♀ ♂.

Da der Name *minuta* für *Myrmica* präoccupiert ist (*M. laevinodis* var. *minuta* Ruz., Рузский, Мур. Рос., т. I, 1905, с. 670), so gebe ich dieser Rasse eine neue Bezeichnung.

Опис. ♀. Субтильнішої будови ніж у номінатної раси. Голова помітно вужча ніж у останньої, а саме довжина її в 1,24 раза більша за ширину, з більш закругленими задніми рогами і посередині ледве виїмчастим потиличним краєм. Чоло з помітним перетягом ($lf = 2,7$), з притупленими на кінці лопатями, що більш-менш дивергують. Ручка вусика коло самої основи раптом зігнута і з зовнішнього боку перегину має ледве намічений ріг. Верхня

площинка петіолюсу в профіль не така прямолінійна, як у номінатної раси, а навпаки, трохи опукла.

Скульптура помітно слабша, ніж у останньої, особливо проміжне поточкування, через що поверхня тіла трохи блискуча. Ясного бурувато-вохристого кольору; перше кільце гастера зверху трохи буріше. Довжина близько 4 мм.

♀. Більш-менш подібна до ♀ номінатної раси. Чолові валки паралельні, з злегка наміченим перетягом. Скульптура трошки слабша, ніж у номінатної раси, забарвлення (коли порівнювати з московським екземпляром) значно ясніше. — Дов-

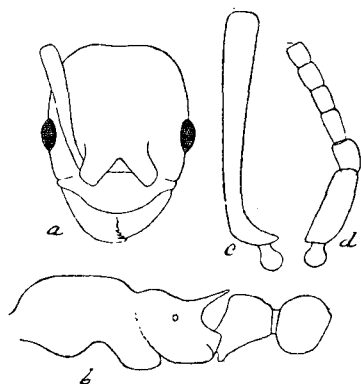

Рис. 19. *Myrmica rugulosa* жина 6 мм.

var. *constricta*. a, b, c — ♀;

d — ♂ (ориг.).

Більш-менш як у номінатної раси, але ручка вусика помітно коротша, довжина її дорівнює

тільки $2\frac{1}{2}$ першим членикам джугтика. — Довжина близько 4 мм.

Через те, що назва *minuta* для *Myrmica* прикупована (*M. laevinodis* var. *minuta* Ruz., Рузский, Муравьи России, т. I; 1905, с. 670), то я даю цій расі нове позначення.

Beschreibung. ♀ Schlanker als die Nominatrasse gebaut. Der Kopf deutlich schmaler als bei der letzteren, nämlich nur 1,24 mal so lang wie breit, mit mehr abgerundeten Hinterecken und in der Mitte kaum konkavem Okzipitalrand. Die Stirn ist deutlich eingeschnürt ($lf = 2,7$), mit mehr oder weniger divergierenden, an der Spitze stumpfen Lappen. Der Scapus ist dicht an der Basis rasch gebogen und an der Aussenseite der Biegung mit einer kaum angedeuteten Knickung.